

ANGIVERILAGEN OCH BARNRÄTTEN

Policy brief till politiska beslutsfattare

Barn som lever utan papper är en av de mest utsatta grupperna i samhället och deras grundläggande rättigheter riskerar ofta att kränkas. Rädda Barnen motsätter sig förslag om att införa en angiverilag, även kallad informationsplikt, för myndigheter som möter personer som lever utan tillstånd, i synnerhet för skolor, vårdinstanser och socialtjänsten. Det skulle drabba vissa barn väldigt hårt och strida mot FN:s barnkonvention.

Därför är angiverilagen en barnrättsfråga

Alla barn oavsett juridisk status har rätt att få sina grundläggande rättigheter tillgodosedda utifrån principen om icke-diskriminering i FN:s barnkonvention, som numera är svensk lag.

Alla barn har även en ovillkorlig rätt till utbildning enligt artikel 28. FN:s barnrättskommitté har tydliggjort att stater ska se till att det i praktiken är vattentäta skott mellan utbildningsinrättningar och migrationsmyndigheter. Elevers uppgifter får inte lämnas ut och verkställande av migrationsbeslut på eller nära skolans områden bör förbjudas då detta begränsar eller omintetgör rätten till utbildning.

Det samma gäller rätten till bästa möjliga hälso- och sjukvård enligt artikel 24 i barnkonventionen. Om människor riskerar att anges när de söker vård är risken stor att de undviker att söka vård över huvud taget. Detta kan leda till att barn i praktiken nekas rätten till hälso- och sjukvård. När det inte längre är tryggt att söka vård kommer förvärrade tillstånd och onödigt lidande bland barn att vara ett faktum.

Även i förhållande till barns rätt till skydd enligt artikel 19 skulle en angiverilag för socialtjänsten kunna få förödande konsekvenser. Socialtjänstens uppdrag är att hjälpa och ge stöd till utsatta barn och familjer - inte att ange dem. Risken är överhängande att de som är behov av stöd, exempelvis våldsutsatta barn och kvinnor, inte skulle våga söka hjälp eller anmäla missförhållanden.

En angiverilag för exempelvis skol- och vårdpersonal samt socialtjänstens medarbetare skulle strida mot FN:s barnkonvention, men även många

professioners yrkesetik. Det riskerar att slå väldigt hårt mot barn som lever i Sverige med avslagsbeslut och riskerar bl.a. att leda till att vissa barn inte kommer att våga gå till skolan, av rädsla för att bli anmälda och utvisade.

Rädda Barnen möter barn och vuxna som redan har drabbats av förslaget trots att det ännu inte röstats igenom av riksdagen. Debatten har redan lett till utbredd oro bland såväl barn som bland olika yrkesgrupper. Vissa aktörer utgår även från att angiverilagen redan gäller.

Även om undantag skulle göras i lagstiftningen t.ex. för att barn ska åtnjuta sina rättigheter till skola och vård så skapar förslagen i sig en otrygghet och begränsar barns rättigheter i praktiken.

En angiverilag skulle skapa större utsatthet och föra barnen ännu längre bort från samhället. Avståndet till myndigheterna riskerar att öka och tilliten försämras. Den otrygghet som redan finns hos dessa barn skulle ytterligare förstärkas. Utöver de barn som drabbas skulle det även sätta många yrkesgrupper i en svår situation, då de skulle behöva agera i strid med sin yrkesetik och sitt uppdrag - att anmäla oro om ett barn far illa.

Barn kan aldrig hållas ansvariga för sina föräldrars beslut, det finns många anledningar till att människor känner sig tvingade att stanna kvar i Sverige. Det kommer alltid att finnas barn som lever utan papper i Sverige, det går inte att bortse från komplexiteten i orsakerna till att människor stannar i Sverige utan tillstånd.

Rädda Barnens rapporter visar att kommuner måste bli bättre på att inte diskriminera barn utan papper, i enlighet med barnkonventionen. De aktuella förslagen

skulle ytterligare försvåra kommunernas arbete med alla barns rättigheter.¹

Det krävs ett bättre bemötande och individanpassat arbetssätt för att öka det frivilliga återvändandet. Regeringen har inte presenterat någon evidens eller forskning som visar att begränsade rättigheter ökar återvändandet, tvärtom är risken stor att det skapar större utsatthet.

Pågående lagstiftningsarbete

Regeringen publicerade den 31 augusti 2023 [tilläggsdirektiv](#) till en utredning om att stärka återvändandearbetet. En del i utredningen handlar om att utreda en informationsplikt (angiverilag) för myndighetspersoner som kommer i kontakt med personer som vistas utan giltigt uppehållstillstånd i Sverige. Det innebär att myndighetspersonal, såsom skol- och sjukvårdspersonal samt medarbetare inom socialtjänsten, skulle kunna tvingas ange människor som de egentligen har i uppgift att hjälpa och stötta. Utredningen ska även titta på eventuella undantag från informationsplikten. Uppdraget ska redovisas senast den 29 november 2024.

Konventioner, lagar och regler:

- Barnkonventionens artikel 2 (icke diskriminering), 3 (barnets bästa), 6 (liv och utveckling), 16 (rätten till privatliv), 19 (rätten till skydd), 24 (rätten till hälsa), 27 (skälig levnadsstandard), 28 (rätten till utbildning)
- Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 6 - Behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet
- Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 22 - Om de allmänna principerna rörande barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration
- Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 23 - Om staternas skyldigheter rörande barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration i ursprungs-, transit-, destinations- och återvändandeländer
- Rekommendationer från FN:s kommitté för ekonomiska, kulturella och sociala rättigheter (punkt 16–17).

Rädda Barnen vill se att:

- Rädda Barnen vill att alla barn, oavsett juridisk status, har samma rättigheter. Detta gäller även barn som lever i Sverige utan tillstånd.
- Förslaget om att införa en angiverilag, även kallad informationsplikt, för myndighetspersoner som möter personer som lever utan tillstånd i Sverige slopas. Om en angiverilag införs görs undantag för skolor, vårdinstanser och socialtjänsten.
- Sverige bör inrätta en ”brandvägg” mellan myndigheter och förbjuda att personuppgifter lämnas ut och används för verkställande av migrationsbeslut om de samlats in för andra ändamål. (Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 22, punkt 17).

Källor och referenser:

[Rädda Barnens samlade rekommendationer och ställningstaganden om barn utan papper Utanför nästan allt](#) (2019)
[Hur säkerställer Sveriges kommuner rättigheter för barn utan papper](#) (2022)
[Debattartikel i Gefle Dagblad](#) 4 mars 2022
[Debattartikel i Göteborgs-Posten](#) 14 september 2023
[Rädda Barnens analyser av Tidöavtalet](#)

¹ [Barn utan papper \(raddabarnen.se\)](#)